

NORGES HØYESTERETT

Den 5. mai 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Endresen, Falch og kst. dommer Kaasen i

HR-2017-869-U, (sak nr. 2017/730), straffesak, anke over beslutning:

Den offentlige påtalemyndighet

mot

A

(advokat Thomas Randby)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder tiltaltes rett til å gjøre seg kjent med en rettspsykiatrisk erklæring i en annen straffesak enn tiltaltes.
- (2) A ble ved Sør-Østerdal tingretts dom 17. juni 2016 dømt til forvaring etter straffeloven (1902) § 39 c med en tidsramme på 18 år og en minstetid på 10 år. Domfellelsen gjaldt en rekke ulike straffbare forhold hvorav det mest alvorlige tiltalepunktet gjaldt forsøk på drap, jf. straffeloven (1902) § 233 andre ledd, jf. første ledd, jf. § 49.
- (3) A har anket dommen. Ankeforhandling i Borgarting lagmannsrett startet 2. mai 2017.
- (4) Ved brev 6. februar 2017 fremsatte forsvarer følgende innsynskrav til Innlandet politidistrikt:

"Jeg noterte meg fra Bs forklaring som vint i tingretten bl.a. at han gikk på ADHD-medisiner, tidligere var judisielt observert tre ganger (at det bl.a. var konkludert med "varig svekkede sjelsevner") og at han var en av de første her i landet som hadde fått dom på forvaring.

Hensett særlig til bevisbetydningen av Bs vitneforklaring, hans uansett temmelig bemerkelsesverdige forklaring om sitt møte med C i Halden fengsel samt hans ovennevnte strafferettslige rulleblad og psykiske/psykiatriske historikk anmodes det om innsyn i:

- alle straffedommer
- alle judisielle observasjoner og pre-judisielle observasjoner"

- (5) Hedmark og Oppland statsadvokatembeter svarte ved brev 10. februar 2017 at det ikke var

mulig å etterkomme anmodningen fordi opplysningene i erklæringene var underlagt taushetsplikt etter straffeprosessloven og politiregisterloven. Det ble også vist til at straffeprosessloven § 134 ikke ble problematisert under hovedforhandlingen i tingretten i forbindelse med at B vitnet.

- (6) Forsvarer brakte deretter kravet om innsyn inn for lagmannsretten.
- (7) Forberedende dommer i Borgarting lagmannsrett besluttet 30. mars 2017 at forsvarer skulle gis innsyn i judisiell observasjon/rettspsykiatrisk erklæring av B fra 2014. Dommeren presiserte at lagmannsretten med dette ikke hadde tatt endelig stilling til hvilke bevis som vil bli tillat ført for den dømmende rett, verken hensett til reglene om taushetsplikt eller spørsmålet om troverdighet, jf. straffeprosessloven § 134, jf. § 294.
- (8) Ved Hedmark og Oppland statsadvokatembeters skriv 20. april 2017 ble det begjært omgjøring av beslutningen. Ved oversendelsen til retten ble den rettspsykiatriske erklæringen vedlagt. Forvarer innga bemerkninger 21. april 2017.
- (9) Lagmannsretten anså at tiltalte ved beslutningen hadde ervervet en rett til innsyn, og at det derfor ikke forelå prosessuell adgang til omgjøring, jf. straffeprosessloven § 53. Påtalemyndighetens omgjøringsbegjæring ble derfor betraktet som en anke over beslutningen og oversendt for videre behandling i Høyesterett.
- (10) *Påtalemyndigheten* har anført at den rettspsykiatriske erklæringen er en type dokument som omfattes av straffeprosessloven § 28 andre ledd første punktum jf. politiregisterforskriften § 25-3, og hvor det gjelder et absolutt unntak fra retten til innsyn. Påtalemyndigheten har derfor ikke mulighet for å gi innsyn. Innsyn etter straffeprosessloven § 264 åttende ledd krever også at det er en reell mulighet for at dokumentet kan ha betydning for avgjørelsen av skyld- eller straffespørsmålet. De dommer mot B som allerede foreligger, gir tilstrekkelig svar på alle relevante problemstillinger som er reist i forsvarers begjæring. Den rettspsykiatriske begjæringen gir ikke noen tilleggsinformasjon som kan ha betydning for saken mot tiltalte. Derimot gir den et vell av sensitive personopplysninger som ikke bare er knyttet til B, men også hans familie og andre nærstående.
- (11) Det er nedlagt slik påstand:
- "Kravet om innsyn i rettspsykiatriske erklæringer for så vidt gjelder vitnet B tas ikke til følge."**
- (12) A har vist til at påtalemyndighetens syn er basert på en uriktig juridisk innfallsvinkel. Straffeprosessloven § 28 og § 264 åttende ledd regulerer forskjellige grunnlag for innsyn. § 28 regulerer den generelle adgangen til innsyn i avsluttede straffesaker. Taushetsplikten utgjør ikke en absolutt skranke for tiltaltes rett til innsyn etter § 264 åttende ledd. Betydningen av at straffesaker inneholder sensitive opplysninger ble vurdert av lovgiver ved innføringen av bestemmelsen. Uansett må hensynet til tiltaltes forsvar, hvor innsyn er en grunnleggende prosessuell rettighet, avveies mot personvern hensyn. B er et meget sentralt vitne i denne alvorlige straffesaken. Innsyn i materialet anses for å være av vesentlig betydning for vurderingen av troverdigheten av hans forklaring. Innsyn har følgelig betydning for skyld- og straffespørsmålet i saken. Det vises også til at B i tingretten uoppfordret forklarte seg om tidligere straffesaker. Herunder også om at han hadde vært under judisiell observasjon. Judisielle observasjoner foretas også på andre premisser enn mer ordinære pasient-psykologsamtaler. Bevisregelen i straffeprosessloven § 134 har ikke betydning for selve

innsynsspørsmålet. Innsyn er en nødvendig forutsetning for at forsvarer skal kunne vurdere hvilken bevisførsel som skal kreves. Det er under gitte omstendigheter uansett adgang til å stille spørsmål som går på vitnets generelle troverdighet.

- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (14) Lagmannsrettens beslutning er truffet i første instans, og Høyesteretts ankeutvalg har full kompetanse i saken.
- (15) Lagmannsretten la til grunn at retten ikke hadde anledning til å omgjøre beslutningen om å gi tiltalte innsyn, og at begjæringen følgelig må anses som en anke. Ankeutvalget er enig i dette.
- (16) Den innsynsrett en tiltalt har etter straffeprosessloven § 264 åttende ledd, må sees som en spesialbestemmelse i forhold til den alminnelige innsynsbestemmelse i straffeprosessloven § 28. De absolutte begrensninger i innsynsretten som følger av § 28 kan da ikke være avgjørende når innsynsretten vurderes etter § 264 åttende ledd, men de hensyn som har begrunnet den særlige begrensning i innsynsretten etter § 28, vil ha vekt ved den avveining som må foretas etter § 264 åttende ledd.
- (17) Når påtalemyndigheten ikke finner å burde etterkomme en begjæring om innsyn, kan den tiltalte bringe saken inn for domstolene. Det samlede rettskildebildet gjør det klart at retten da må foreta en konkret vurdering av om det dokument det kreves innsyn i, vil ha betydning for avgjørelsen av skyldspørsmålet eller straffespørsmålet, jf. Prop. 147 L (2012–2013) side 69 med videre henvisninger og Høyesteretts ankeutvalgs avgjørelse i Rt-2013-1529.
- (18) En slik vurdering har lagmannsretten ikke gjort, og lagmannsrettens beslutning må da oppheves.
- (19) Ankeutvalget har vurdert om utvalget, i lys av sin fulle kompetanse, har grunnlag for å treffe realitetsavgjørelse, jf. straffeprosessloven § 385 andre ledd. Ankeutvalget har kommet til at det ikke er tilfelle. Riktignok er den rettspsykiatriske erklæringen nå fremlagt, men de dommene påtalemyndigheten viser til i sin omgjøringsbegjæring 20. april 2017, er ikke fremlagt. Utvalget har også begrenset innsikt i de øvrige bevis i saken som kan tenkes å ha betydning for denne avgjørelsen.
- (20) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Ingvald Falch
(sign.)

Clement Endresen
(sign.)

Knut Kaasen
(sign.)

Riktig utskrift: